

MAARJAMAA RIIGIKOOLI ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1. SISSEJUHATUS

- 1.1. Maarjamaa Riigikooli õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, millega kehtestatakse õpetamise alused õpilastele, kes koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul õpivad põhikooli lihtsustatud õppekava lihtsustatud, toimetuleku- või hooldusõppes. Kooli õppekava on koostatud riiklike õppekavade alusel, lähtudes põhikooli riiklikus õppekavas sätestatust ja arvestades põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava erisusi.
- 1.2. Maarjamaa Riigikooli õppekava ülesehituse aluseks on seitsme õppekoha ühine üldosa, iga õppekoha eraldi lisa, lihtsustatud ja toimetulekuõppe ainekavad ning hooldusõppe tegevusvaldkondade kavad.
- 1.3. Õppekava üldosas esitatakse:
 - 1.3.1. Kooli eripära ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused, väärtused ja eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused arenguperioodide kaupa.
 - 1.3.2. Ained- ja aineülesed lõiminguvõimalused
 - 1.3.3. Õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted
 - 1.3.4. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused ja õpikeskkonna kujundamine.
 - 1.3.5. Haridusliku erivajadusega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord.
 - 1.3.6. Õpilaste karjäärivalikute toetamine – karjääriõppe, karjääriinfo ja nõustamise korraldamine.
 - 1.3.7. Mitteformaalse õppe arvestamise põhimõtted.
 - 1.3.8. Põhikooli lõpetamine ja erisused õppeajas.
 - 1.3.9. Õpilaste ja lastevanemate teavitamine ja nõustamine.
 - 1.3.10. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted.
 - 1.3.11. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- 1.4. Õppekohtade lisades on kirjeldatud vastava õppekoha õppekorraldus (tunnijaotusplaan, valikõppeainete valik, võõrkeeke valik, õppeainete nimetustes või õppemahtudes tehtud erisused ja erisuse tegemise põhjendused), hindamise põhimõtted ja korraldus, loovtööde koostamise alused.
- 1.5. Lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe ainekavades esitatakse kohustuslikud ainekavad ja iga õppekoha valikainete kavad.
- 1.6. Kooli õppekava on avalikustatud kooli veebilehel.

2. KOOLI ERIPÄRA NING ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED

2.1. Kooli põhiväärtused ja eripära

- 2.1.1. Maarjamaa Riigikool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigikool, kus õppetöö toimub põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel. Kool alustas tegevust 1. juulil 2025 ning loodi seitsme varasemalt tegutsenud riigikooli baasil: Urvaste Kool, Valga-Jaanikese Kool, Kammeri Kool, Ämmuste Kool, Raikküla Kool, Nurme Kool ja Kiigemetsa Kool.

Õppetöö jätkub kõigis senistes tegevuskohtades. Iga tegevuskoha ajalugu, kogukond ja eripära on väärtus, mida Maarjamaa Riigikool soovib hoida ja arendada, otsides samal ajal ühist koolikultuuri, väärtuspõhist ühisosa ning koostõiseid arengusuundi.

- 2.1.2. Kooli ühise identiteedi ja toimiva organisatsioonikultuuri kujunemine on alles algusjärgus. Käesolev õppekava on vahedokument, mis toetab üleminekut, et luua Maarjamaa Riigikooli ühtne väärtusruum ja koolikultuur. See kajastab seniste koolide parimaid praktikaid, samal ajal arvestades, et kooli areng toimub samm-sammult. Õppekava on avatud täiendustele ja muutustele, et peegeldada meie ühist arusaama ja identiteeti. See on kokkulepe, mis annab kindla suuna, toetab iga õppija arengut ning loob tugeva aluse kooli tulevikule, ühendades senise parima kogemuse ja uued võimalused.

2.1.3. **Maarjamaa Riigikooli põhiväärtused**

- 2.1.3.1. **Koostöö** - koostöös sünnib ühtne kool, kus iga laps saab kasvada ja areneda. Õpilased, koolitöötajad, pered, kogukond ja seitse õppekohta tegutsevad ühtse kooliperena – ausalt, avatult ja usalduslikult – et toetada iga lapse arengut ja heaolu.
- 2.1.3.2. **Hoolivus** – igaüks on märgatud, väärtustatud ja hoitud. Märkame ja toetame iga õpilast, kolleegi, peret ja kogukonda, arvestades nende vajaduste ja eripäradega. Hooliv suhtumine loob turvalise ja ühtse koolipere, kus igaüks tunneb end väärtustatuna, kuulatuna ja hoituna.
- 2.1.3.3. **Õpilasekesksus** - loome turvalise, loova ja rõõmsa õpikeskkonna, kus laps saab õppida, kasvada ja tunda end väärtusliku ning märgatuna. Õpetus ja kasvatus kohanduvad lapse järgi, mitte vastupidi. Iga laps on eriline ja oluline, arvestades tema lugu, võimeid ja huvisid.

2.1.4. **Kammeri õppekoha eripära**

- 2.1.4.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe tasemel.
- 2.1.4.2. Kammeri õppekoht lähtub põhimõttest, et igas lapses on peidus potentsiaal, mida koos kodu ja kogukonnaga saab äratada, arendada ja toetada. Meie eesmärk on luua keskkond, kus iga laps saab kasvada turvaliselt, enesekindlalt ja rõõmsalt, kogedes samal ajal hoolivust ning üksteise hoidmist. Õppetöös ühendame eakohased, professionaalselt läbimõeldud tegevused ja praktilised kogemused, mis annavad õpilastele võimaluse tööoskuste kujundamiseks ja igapäevaeluks ettevalmistumiseks. Hooliv ja loov kasvukeskkond aitab lastel avastada oma tugevusi ning kujundada vastutustunnet nii iseenda, teiste inimeste kui ka ümbritseva looduse ees. Meie tegevust juhivad kooli põhiväärtused. Nende kaudu kujuneb sidus kogukond, mis hoiab ja toetab kõiki oma liikmeid.

2.1.5. **Kiigemetsa õppekoha eripära**

- 2.1.5.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe tasemel.
- 2.1.5.2. Kiigemetsa õppekoht asub Jõgeva maakonnas looduskaunis ja turvalises keskkonnas, mida ümbritsevad metsarajad ja loodusõpperajad. See loob mitmekülgsed võimalused õppetöö rikastamiseks. Õpilased omandavad praktilisi oskusi, mis toetavad iseseisvumist ja igapäevaeluga toimetulekut: puidutööd, käsitööd, keraamikat, kodundust, aiandust ning kodu- ja korrashoidu. Koostöös Valgamaa Kutseõppekeskusega on lõpetajatel võimalik jätkata õpinguid ja

omandada kutseharidus. Õppetöö kavandamisel arvestatakse iga õpilase individuaalseid vajadusi ja tugevusi, toetades nende arengut ja eneseteostust tihedas koostöös perede, kogukonna ja partnerasutustega. Vajaduse korral on õpilastele tagatud õpilaskodu, kus kujundatakse sotsiaalseid oskusi, vastutustunnet ja iseseisvust. Lisaks pakub õppekoht mitmekesiseid huviringe, mis arendavad loovust ja annavad võimaluse eneseväljenduseks. Õpilasi toetab spetsialistidest meeskond, kes osutab ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuseid, aidates igal õppuril valmistuda täisväärtuslikuks osalemiseks ühiskonnaelus.

2.1.6. Urvaste õppekoha eripära

2.1.6.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe tasemel.

2.1.6.2. Urvaste õppekoht pakub õpilastele mitmekesiseid võimalusi õppimiseks ja eneseteostuseks. Koostöö Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskuse ning Valgamaa Kutseõppekeskusega loob põhikooli lõpetanutele võimaluse jätkata õpinguid ja omandada uusi oskusi. Õpilased saavad osaleda MTÜ Pärnumaa õpilasmaleva Urvaste rühmas ning koolikohvikus TÕRU, mida viiakse ellu koostöös Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskusega. Olulise osa õppekorraldusest moodustavad vabariiklik matemaatikaolümpiaad lihtsustatud õppekava alusel õppivatele õpilastele ning projektinädalad, mis annavad uusi kogemusi ja avardavad silmaringi. Õppetööd rikastab ka valikaine „Kohalugu“, kus tutvutakse Urvaste ajaloo, koduloo, rahvapärimuste, muistendite, looduse, inimeste ja ettevõtlusega. Selline lähenemine loob õpilastele võimaluse õppida, kogeda ja avastada, valmistades neid ette iseseisvaks eluks ja aktiivseks osalemiseks kogukonnaelus.

2.1.7. Valga-Jaanikese õppekoha eripära

2.1.7.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe tasemel. Õppekohas õpivad ka KLAT õpilased ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendatakse õppuritele tõhustatud või erituge.

2.1.7.2. Valga-Jaanikese õppekoht on mitmekülgsete võimalustega õpikeskkond. Meie õppetööd rikastab kakskeelne õpe ning traditsiooniks on vabariiklik matemaatikaolümpiaad lihtsustatud õppekava alusel õppivatele õpilastele. Õpilased osalevad aktiivselt Eriolümpia Eesti Ühenduse projektides ning koolipäevades rakendame nutivaba lähenemist, mis toetab keskendumist ja suhtlemisoskusi. Õpilastele on loodud mitmekülgne tugisüsteem – kasutada on õpilaskodu, tunnetustuba, muusikateraapia ja ravivõimlemine. Koolielu rikastavad traditsioonilised üritused, nagu õuesõppe laager, perepäev, koostöö päästeametiga projekt „Ohutu suvi“, osalemine õpilasmalevas, kontserdid Valga hooldekodu klientidele ning autismipäevad sõpruskoolidega. Olulisel kohal on ka mitmekesine huvitegevus – õpilased saavad tegeleda rahvatantsu, moderntantsu ja kunstiga ning osaleda vabariiklikel kunstiprojektidel. Meie meeskond toimib ühtse õpikogukonnana, mis väärtustab professionaalset arengut ja töötajate vaimset tervist. Lisaks pakub õppekoht põhikooli lõpetanutele lisaõppe raames võimalust

läbida praktikat Valga Hoolekandekeskuses, toetades seeläbi noorte ettevalmistust iseseisvaks eluks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

2.1.8. Ämmuste õppekoha eripära

2.1.8.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe tasemel.

2.1.8.2. Ämmuste õppekohas praktiseeritakse väärtuspõhist lähenemist, kus töös lähtutakse koostööst, hoolivusest, loovusest ja avatuse põhimõtetest. Meie eesmärk on toetada kõigi õpilaste integreerumist ühiskonda, arvestades nende eripärasid, huve ja kultuurilist tausta. Õppetöö ja kasvatustegevus valmistavad õpilasi ette iseseisvaks eluks, kujundavad vastutustunnet ja sotsiaalseid oskusi ning loovad tugeva aluse igakülgeks arenguks. Olulisel kohal on koostöö omavalitsuste ja tugispetsialistidega, samuti kogemuste vahetamine partneritega.

2.1.9. Raikküla õppekoha eripära

2.1.9.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe tasemel.

2.1.9.2. Raikküla õppekoht paikneb looduskaunis kohas, mis loob rahuliku ja turvalise keskkonna õppimiseks ning arenguks. Meie jaoks on oluline toetada iga õpilase baasvajadusi, pakkudes tingimusi, kus laps tunneb end hoituna, väärtustatuna ja kaasatuna. Selline turvatunne annab aluse autonoomsele õpimotivatsioonile ning valmistab noori ette iseseisvaks toimetulekuks elus. Õppekoha keskne põhimõte on: „Õppimine on eluviis.“ See tähendab, et teadmisi ja oskusi omandatakse mitte ainult klassiruumis, vaid ka igapäevaelu kogemuste kaudu – õppides suhtlema, tegema koostööd, lahendama probleeme ja hoolima üksteisest. Õpilastel on võimalus elada õpilaskodus, kus kujunevad sotsiaalsed oskused, vastutus- ja iseseisvustunne. Koos elades õpitakse igapäevaseid oskusi, nagu kodu korrashoid, ühistegevuste planeerimine ja üksteise toetamine. Lisaks tugiteenustele (eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog, logopeed) pakume õpilaste arengut ja heaolu toetavaid teraapiasid, sh hipoteraapiat, mis tugevdab õpilaste füüsilist ja emotsionaalset toimetulekut.

2.1.10. Nurme õppekoha eripära

2.1.10.1. Õppekohas õpivad õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe tasemel.

2.1.10.2. Nurme õppekoht on Kesk-Eesti õppe- ja tugikeskus, kus rakendatakse nüüdisaegseid õppemeetodeid ning pakutakse tuge tõhustatud või erituge vajavatele õpilastele. Õppekorralduses tehakse tihedat koostööd lapsevanemate, õpetajate, tugispetsialistide, Rajaleidja keskuse nõustajate, Järvamaa Kutsehariduskeskuse ning kohalike omavalitsustega. Õpilastele on tagatud tugispetsialistide (logopeed, psühholoog, sotsiaalpedagoog) tugi, õpilaskodu ja pikapäevarühm. Samuti pakutakse põhikoolijärgset lisaõpet lihtsustatud õppekava lõpetanutele. Õuesõppe ja loodushariduse võimalusi pakuvad Paide Vallimägi, Lembitu park, Paide tehisjärv, Reopalu ja Pärnu jõe matkarajad. Õppimist rikastavad tegevused muuseumides, teatris ja raamatukogus. Sportimiseks on kasutusel spordisaalid, väliväljakud, ujula ja kergliiklusteed. Nurme õppekoha märksõnad on: „Loodus, loovus, liikumine!“

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad üldpädevused lihtsustatud õppes

2.2.1. Põhikooli sihiseade lihtsustatud õppes

- 2.2.1.1. Lihtsustatud õppe sihiseade lähtub põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures lihtsustatud õppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.
- 2.2.1.2. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.
- 2.2.1.3. Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale lihtsustatud õppe õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.
- 2.2.1.4. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud.
- 2.2.1.5. Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel oskusi ja suutlikkust, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.
- 2.2.1.6. Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna.
- 2.2.1.7. Lihtsustatud õppel põhikooli lõpetaja on praktilist tööd väärtustav ja täiend- ning kutseõppeks valmis olev ühiskonnaliige. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele isiksusteks, kes on motiveeritud jätkama õpinguid ja tulevad võimalikult iseseisvalt toime erinevates rollides: perekonnas, võimetekohasel tööl ja avalikus elus.
- 2.2.1.8. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osapoolte vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lastevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms). Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste väljastpoolt kooli, kohaliku omavalitsuse esindajaid jt.

2.2.2. Taotletavad üldpädevused lihtsustatud õppes

- 2.2.2.1. Lihtsustatud õppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida ning toetab õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.
- 2.2.2.2. Lihtsustatud õppes eristatakse üldpädevusi ja arenguperioodidel taotletavaid pädevusi. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad, kasvatajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu

koostöös. Lihtsustatud õppes taotletavad üldpädevused on kohandatud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4.

2.2.2.3. Lihtsustatud õppe puhul arvestatakse õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt: 1.–2. kl, 3.–5. kl, 6.–7. kl, 8.–9. kl. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest – muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. Eri arenguperioodidel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ning õpitulemuste kaudu.

2.2.2.4. Lihtsustatud õppe puhul esitatakse õpitulemused ainekavades kooliastmeti ja klassiti. Õpitulemuste esitamine klassiti toetab õppe planeerimist vastavalt õpilase potentsiaalsele arenguvallale ning võimaldab seada õpilasele jõukohaseid õppeeesmärke.

2.2.2.5. **Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:**

2.2.2.5.1. **kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid/norme;

2.2.2.5.2. **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – on oma ea- ja arengukohaselt aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista; järgib vastutustundlikult ühiskonna reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;

2.2.2.5.3. **enesemääratluspädevus** – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;

2.2.2.5.4. **õpipädevus** – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;

2.2.2.5.5. **suhtluspädevus** – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid; mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;

2.2.2.5.6. **matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;

- 2.2.2.5.7. **ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks; püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;
- 2.2.2.5.8. **digipädevus** – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt; otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi; järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

2.3. Taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuses rõhuasetused arenguperioodide kaupa lihtsustatud õppes

2.3.1. Taotletavad pädevused 1.–2. klassis. 2. klassi lõpuks õpilane:

- 2.3.1.1. tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;
- 2.3.1.2. osaleb klassi ühistegevuses;
- 2.3.1.3. kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele;
- 2.3.1.4. kuulab ja vastab küsimustele; väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlauseetega;
- 2.3.1.5. eristab oma-võõrast-ühist;
- 2.3.1.6. hoiab korras oma välimuse; hoiab puhtust ja korda; hoiab korras oma koolitarbed;
- 2.3.1.7. leiab täiskasvanu suunamisel paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajalikku teavet;
- 2.3.1.8. täidab ülesanded koostevuses, eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires suulise korralduse kohaselt;
- 2.3.1.9. viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi; tunneb kirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;
- 2.3.1.10. vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel;
- 2.3.1.11. loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;
- 2.3.1.12. arvutab õpitud arvuvalla piires ning mõõdab täiskasvanu abiga;
- 2.3.1.13. tunneb rõõmu liikumisest, loovast ja käelisest tegevusest;
- 2.3.1.14. käitub õpitud oskuste piires viisakalt, ohutult ja ümbrust hoidvalt; hindab oma ja teiste käitumist *õige/vale, meeldib/ei meeldi* tasandil.

2.3.2. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused 1.–2. klassis

- 2.3.2.1. Esimesel arenguperioodil on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, õpilase rollimõistmine ja vastavate alusoskuste omandamine: kuulamine, adekvaatne reageerimine küsimustele ja korraldustele, vaatlemine, osalemine dialoogis, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine. Õppe-eesmärgiks on elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamine.
- 2.3.2.2. Õpetaja suunamisel õpivad õpilased tundma lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi. Lisaks iseendaga seonduva teadvustamisele kujundatakse õpilastel ka arusaamist *mina-meie*-suhetest. See kujuneb kontaktis ning koostevuses täiskasvanu ja klassikaaslastega, osalemisel õppemängudes ja ühistegevustes.
- 2.3.2.3. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse ülesandeid, nende täitmiseks kuluvat aega ning õpetaja osaluse ja abi osakaalu. Õpetaja osaleb laste tegevustes suurel määral. Õpilased täidavad õpiülesandeid

koostegevuses, matkimise, näidise järgimise toel ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi. Õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt õpetaja.

2.3.2.4. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid. Õpilaste juhendamisel kasutatakse lühikesi suulisi korraldusi. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Olulisel kohal on õppimine praktilise tegevuse või didaktilise mängu kaudu.

2.3.2.5. Õppetöö korraldamisel kasutatakse üldõpetuse ja aineõpetuse kombineeritud variante.

2.3.3. Taotletavad pädevused. 3.–5. klassis klassi lõpuks õpilane:

2.3.3.1. osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast; alustab ja jätkab dialoogi; väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);

2.3.3.2. mõistab omandisuhteid *oma-võõras-ühine* ja käitub vastavalt;

2.3.3.3. hoolitseb oma välimuse ja tervise eest;

2.3.3.4. hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis; käitub looduses hoolivalt;

2.3.3.5. oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt;

2.3.3.6. täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku juhendi) järgi; kasutab õpiülesannete täitmisel tuttavaid abivahendeid (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid);

2.3.3.7. kirjeldab oma õpitegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele; kasutab täiskasvanu suunamisel õpitud enesekontrollivõtteid;

2.3.3.8. vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab etteantud rühmitusaluse järgi esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid õpetaja küsimuste ja tugisõnade abil;

2.3.3.9. loeb õpitud teksti ladusalt, leiab ja mõistab suunamisel tekstides sisalduvat teavet;

2.3.3.10. eristab tuttavates olukordades ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki; arvestab teadaolevaid motiive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnunud iseloomuomadusi;

2.3.3.11. arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;

2.3.3.12. oskab täiskasvanu juhendamisel kasutada lihtsaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;

2.3.3.13. käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsaid kombeid; kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma käitumist konfliktsituatsioonis;

2.3.3.14. oskab ohtlike olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda; oskab ohutult liigelda;

2.3.3.15. austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid.

2.3.4. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 3.–5. klassis

2.3.4.1. Teisel arenguperioodil jätkub positiivse suhtumise kujundamine õppimisse, keskendutakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse arendamisele. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja motivatsiooni.

2.3.4.2. Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sh üksteist toetavate suhete kujunemisele õpilaste vahel.

2.3.4.3. Õpilased vajavad jätkuvalt suunamist ja õpitegevuse reguleerimist, sh eeskuju ja näidiseid õpiülesannete sooritamisel. Sisekõne kujunemine võimaldab neil

arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel: orienteerumist ülesandes, planeerimist, algoritmide ja tuttavate abivahendite valikut ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist.

2.3.4.4. Õpilastel kujundatakse oskust mõista ning järgida lühikesi ja lihtsaid tööjuhiseid, nii suuliselt kui ka kirjalikke lihtkorraldusi.

2.3.4.5. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Õpilased vajavad õpitegevustes abivahendeid, näitlikkust, sh algoritme.

2.3.5. Taotletavad pädevused 6.–7. klassis. 7. klassi lõpuks õpilane:

2.3.5.1. mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena ning käitub vastavalt rollile; peab kinni kokkulepetest;

2.3.5.2. oskab kaaslast kuulata ja teda tunnustada; oskab oma arvamust rahulikult väljendada ja selgitada; mõistab, et inimesed ja seisukohad võivad olla erinevad;

2.3.5.3. oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, kasutab omandatud õpivõtteid ja tuttavaid abivahendeid;

2.3.5.4. oskab koostada päevakava ja seda järgida; mõistab töö vajalikkust;

2.3.5.5. oskab märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsib vajaduse korral abi ja kasutab seda;

2.3.5.6. oskab oma tegevust õppesituatsioonis kavandada, vajalikke tegevusi valida ja rakendada, tulemust kontrollida ja hinnata;

2.3.5.7. vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid tugisõnade abil; teeb järeldusi; loeb lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;

2.3.5.8. loeb õpitud teksti ladusalt, leiab teavet oma teadmiste vastavatest tekstidest ning esitab seda suuliselt ja kirjalikult vastavalt õpitud oskustele;

2.3.5.9. arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;

2.3.5.10. oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlus- ja õppevahendina;

2.3.5.11. hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; lahendab konflikte rahumeelselt;

2.3.5.12. oskab kirjeldada oma käitumist, mõista ja tunnustada oma eksimusi ning vajaduse korral korrigeerida oma käitumist/tegevust;

2.3.5.13. väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;

2.3.5.14. väärtustab säästvat eluviisi, huvitub loodusest ja oskab looduses käituda.

2.3.6. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 6.–7. klassis

2.3.6.1. Kolmandal arenguperioodil keskendutakse jätkuvalt õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisele, samuti püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisele.

2.3.6.2. Jätkuvalt pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste arendamisele. Tähtsal kohal on oma arvamuse väljendamise ja selgitamise, kaaslaste arvamuste aktsepteerimise, suhtlusprobleemide lahendamise ning viisaka käitumise oskuste kujundamine.

2.3.6.3. Vajalik on toetada iga õpilase eneseusk ja õpimotivatsiooni. Oluline on kujundada oskust märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsida vajaduse korral abi ja seda kasutada.

- 2.3.6.4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel. Õpilaste juhendamisel lähtutakse algoritmidest, oluline on suunata õpilasi aktiivsemalt algoritme ka iseseisvalt kasutama, sh oma tegevust kontrollima.
- 2.3.7. Taotletavad pädevused 8.–9. klassis. 9. klassi lõpuks õpilane:**
- 2.3.7.1. tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
 - 2.3.7.2. väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi;
 - 2.3.7.3. suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab suhtluspartneriga;
 - 2.3.7.4. arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ja tunneb vastutust oma tegude eest;
 - 2.3.7.5. esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; mõistab kompromisside vajalikkust; oskab seista oma õiguste eest ning lahendada konflikte rahumeelselt, arvestades ühiselunorme;
 - 2.3.7.6. lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetiliselt või õiguslikult valedele ettepanekutele;
 - 2.3.7.7. täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas; mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud õpivõtteid;
 - 2.3.7.8. loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
 - 2.3.7.9. oskab kasutada jõukohaseid teabevahendeid, sh arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning infootsingul;
 - 2.3.7.10. teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning huvisid; väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis jätkama õpinguid täiend- ja kutseõppes;
 - 2.3.7.11. mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
 - 2.3.7.12. väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.
- 2.3.8. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 8.–9. klassis**
- 2.3.8.1. Neljandal arenguperioodil on põhitaotluseks vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamine. Eesmärgiks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.
 - 2.3.8.2. Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.
 - 2.3.8.3. Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.
 - 2.3.8.4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

2.4. Õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad üldpädevused toimetulekuõppes

2.4.1. Põhikooli sihiseade toimetulekuõppes

- 2.4.1.1. Igal õpilasel on võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Toimetulekuõppe õppekava võimaldab selle järgi õppivatel õpilastel saada oma võimetele ja arengutasemele vastav haridus. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.
- 2.4.1.2. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja on teadlik enda kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka. Õpetamisel ja kasvatamisel lähtutakse humanismi ja demokraatia põhimõtetest.
- 2.4.1.3. Toimetulekuõppes ja igapäevastes koolisuhetes peetakse oluliseks samu humanistlikke seisukohti, mida püstitab põhikooli riiklik õppekava. Enam pööratakse tähelepanu õpilase võimaluste ja piirangute teadvustamisele, sallivusele erinevuste suhtes ning kaaslaste erivajaduse mõistmisele.

2.4.2. Iga õpilase arengu toetamine.

- 2.4.2.1. Toimetulekuõppe õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Arendamine toimub iga lapse arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel. Õppetöö kavandamisel arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka puudespetsiifikast tulenevalt iga õpilast individuaalselt. Õppetöö kavandamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides.
- 2.4.2.2. Õppeülesanded valitakse õpilase potentsiaalset arenguvalda arvestades: need nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased. Arendamist vajavad toimetulekuõppel oleva õpilase psüühika, isiksuseomadused ning tegevusvaldkonnad: tunnetustegevus (tähelepanu, tajus, mälu, mõtlemine); ja suhtlemine; tunde- ja tahtevald; psühhomotoorika; hinnangud ja hoiakud jne. Õpetamise tulemusel kujunevad ajus kompensatsioonimehhanismid – muutub ja täiustub kahjustatud (alaarenenud) funktsionaalsüsteemide talitus, hakkavad arenema mõned puuduvad süsteemid. Eesmärk on kujundada organismi funktsioonid võimalikult iseseisvaks toimetulekuks sotsiaalses keskkonnas. Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse kooli õppekavas arengu- ja tegevusvaldkondade kaupa. Individuaalseid eesmärke kajastavad individuaalsed õppekavad.

2.4.3. Õpetamise ja kasvatamise praktiline suunitlus.

- 2.4.3.1. Õpetamine ja kasvatamine toimub jõukohase praktilise tegevuse protsessis, millega kaasneb õpilastele mõistetav verbaalne teave. Eesmärk on, et õpilased omandaksid jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud minimaalsed teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks. Oskused konkretiseeritakse õpitulemustes, mis on kooli õppekavas ainekavade koostamise aluseks. Eluks toimetuleku oskuste kujundamisel on olulisemad elu- ja toimetulekuõpe ning tööõpe (kunst ja käeline tegevus). Toimetuleku eelduseks oleva motoorika arendamine toimub peamiselt rütmika ja kehalise kasvatus

tundides ning klassi- ja koolivälises tegevuses. Oma ja teiste tegevust, sh käitumisele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist, kujundatakse pidevalt, rõhutatakse positiivset ja suunatakse otsima eksimuse parandamise võimalusi. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälu kujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.

2.4.3.2. Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel või mälu pildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Õpilase tähelepanu tuleb lõpptulemuse saavutamiseks suunata iga osatoimingu tähtsusele.

2.4.3.3. Õppe- ja kasvatustöö käigus õpivad õpilased oma võimetele vastavalt:

2.4.3.3.1. kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;

2.4.3.3.2. küsima ja uusi oskusi omandama;

2.4.3.3.3. tegutsema;

2.4.3.3.4. kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellekti arengust;

2.4.3.3.5. konstrueerima eeskuju ja näidise alusel;

2.4.3.3.6. võrdlema oma tegevuse tulemust etaloniga;

2.4.3.3.7. õppima koostevuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama resultaati; lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

2.4.4. Õpilaste aktiveerimine.

2.4.4.1. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Tähtsustatakse õpilase huvi kujundamist võimalikult iseseisvalt tegutsemiseks. Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistevus, õpilase tegevus potentsiaalses arenguvallas, abi täpne reguleerimine.

2.4.4.2. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi. Toimingute struktuuri omandamine toimub minimaalsete tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse ahelaks.

2.4.5. Õppekava avatus.

Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse kooli ja klassi õpilastega. Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi. Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide (karjäärinõustamine) ja asutustega ning kogukonna kaasamine. Urvaste ja Kiigemetsa õppekoha juures on võimalus jätkata õpinguid kutseõppes peale põhikooli lõpetamist. Sihtrühmaks on õpilased, kes on õppinud põhikooli

lihtsustatud riikliku õppekava alusel toimetulekuõppe tasemel. Urvaste õppkoha eripäraks on koostöö kutseõppega ka ettevõtlikkuse arendamise läbi (koolikohvik Tõru).

2.4.6. Taotletavad üldpädevused toimetulekuõppes

- 2.4.6.1. Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.
- 2.4.6.2. Toimetulekuõppes eristatakse üldpädevusi ja arengutasemetel taotletavaid pädevusi. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu tunni- ja koolivälises tegevuses.
- 2.4.6.3. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
- 2.4.6.4. Toimetulekuõppes tuleb arvestada õpilase arengutasemega eri õppeainetes. Õpe jaguneb kolmeks arengutasemeks. Õpilane võib olla eri õppeainetes erineval arengutasemel. Arengutasemetel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut õpitulemuste omandatuse kaudu.
- 2.4.6.5. Õpitulemused esitatakse toimetulekuõppes kolme arengutaseme kaupa. Igale õpilasele koostatakse lähtuvalt tema arengutasemest õppeainete kaupa individuaalne õppekava.

2.4.7. Üldpädevused toimetulekuõppes on:

- 2.4.7.1. **kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, mõistab, et inimesed võivad olla erinevast rahvusest, suhtub teistest rahvustest inimestesse sallivalt ja lugupidavalt; käitub vastavalt omandatud üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele; teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid, järgib neid teiste juhendamisel või eeskujul;
- 2.4.7.2. **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib ühiselureegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi;
- 2.4.7.3. **enesemääratluspädevus** – orienteerub ümbritsevas keskkonnas, igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides; suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse; hoidub teadaolevatest ohtudest, oskab vajaduse korral abi küsida või seda kaaslasele pakkuda; järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise, on füüsiliselt aktiivne;
- 2.4.7.4. **õpipädevus** – õpib võimetekohaselt, kavandab suunamisel oma õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut; kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid; on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest;
- 2.4.7.5. **suhtluspädevus** – mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid, väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 2.4.7.6. **matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalne pädevus** – kasutab matemaatilisi oskuseid igapäevases elus toime tulemiseks; käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega;

- 2.4.7.7. **ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd, mõistab töö tegemise vajalikkust, suudab töö ajal alluda töödistsipliinile, teeb jõukohast tööd; on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks;
- 2.4.7.8. **digipädevus** – suudab vastavalt oma võimetele infotehnoloogilises maailmas toime tulla, kasutab eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult infotehnoloogilisi vahendeid ja vajaduse korral oma arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet.

2.5. Taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused arengutasemete kaupa toimetulekuõppes

2.5.1. Taotletavad pädevused I arengutasemel. Õpilane:

- 2.5.1.1. tajub ennast ja kaasinimesi ümbritsevas keskkonnas; suhtub positiivselt iseendasse ja tuttava inimese poolt algatatud kontakti;
- 2.5.1.2. kasutab meeldetuletamisel tuttavates situatsioonides õpitud käitumisviise ja järgib võimetekohaselt ühiselu reegleid kodus ning koolis;
- 2.5.1.3. orienteerub abiga lähiümbruses, tuleb suunamisel toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega;
- 2.5.1.4. tegutseb ohuolukorras vastavalt täiskasvanu juhiste;
- 2.5.1.5. annab märku oma põhivajadustest ja tervisega seotud probleemidest;
- 2.5.1.6. osaleb tervislikke eluviise järgivates koostgevustes, on kehaliselt aktiivne;
- 2.5.1.7. viibib meelsasti looduskeskkonnas;
- 2.5.1.8. võtab vastu ja otsib kontakti tuttava täiskasvanu ja kaaslasega; reageerib igapäevastele lühikorraldustele sobivalt, väljendab suunamisel oma põhivajadusi ja soove õpitud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 2.5.1.9. suudab igapäevaelus toime tulla ja olukordi mõista, toetudes esemetele või piltidele;
- 2.5.1.10. sooritab koostgevuses praktilisi matemaatilisi tegevusi igapäevaelus toime tulemiseks;
- 2.5.1.11. kasutab abiga tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid mängulises tegevuses; vajaduse korral kasutab suunamisel arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;
- 2.5.1.12. osaleb suunatud mängus ja mängulises õpitegevuses; säilitab mängulises tegevuses lühiajaliselt suunatud tähelepanu; tegutseb mänguasja või õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile.

2.5.2. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused I arengutasemel

- 2.5.2.1. Õpetuse põhitaotlus on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostgevuse ja matkimise tasandil.
- 2.5.2.2. Erinevaid vahendeid kasutades kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine
- 2.5.2.3. Adekvaatne reageerimine situatsiooniga seotud lühikorraldustele.
- 2.5.2.4. Lülitumine praktilisse tegevusse ja ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine.
- 2.5.2.5. Suunamisel oma välimuse ja õppevahendite korrashoidmine.
- 2.5.2.6. Baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine.

- 2.5.2.7. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel: mina kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus ning kontaktis ja koostegevuses täiskasvanuga.
- 2.5.2.8. Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on tajude, mille baasil areneb objektide ja tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.
- 2.5.2.9. Motoorika arendamine. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng. Arendatakse passiivsete liigutuste sooritamist, liigutuste sooritamist imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamist eneseteenindamisega seotud tegevustes. Kujundatakse oskusi koordineerida silma ja käe liigutusi, liigutuste rütmi ja tempo muutmist ning elementaarse vaimse tegevuse reguleerimist liigutuste abil.
- 2.5.2.10. Tajude arendamine. Tajude arendamisel õpetatakse suunatult märkama eri meeltega objekti tunnuseid;
- 2.5.2.11. eristama esemeid taustast; laiendama tajuvälja; rühmitama objekti ja graafilisi kujutisi 1–2 tajutava tunnuse alusel; tajuma ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja ajasuhteid (samal ajal, enne, pärast).
- 2.5.2.12. Mälu arendamine. Arendatakse varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmist; toimingute sooritamist eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus-objekt-tunnus ja keeleüksus-alternatiivvahendid kujundamist; töömälu mahu suurendamist (kuni 4 üksust); mälukujutluste aktiveerimist verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil; objektide paigutuse taastamist varem tajutu põhjal.
- 2.5.2.13. Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilise mõtlemise arendamisel kujundatakse oskused täita erinevaid ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitada tajutavate tunnuste alusel ja muuta rühmade koostist.
- 2.5.2.14. Kõne arendamine. Omandatavad oskused on kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine; lühikorralduste kuulamine ja neile reageerimine tajutava situatsiooni toel / situatsioonist lähtuvalt; kõne baasiks olevate häälikute ja häälikukomplekside (häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järele kordamine; situatsioonile vastavate sõnade ära tundmine ja kasutamine; alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine vajaduse korral.
- 2.5.2.15. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Pedagoog verbaliseerib õpilaste tegevust.
- 2.5.2.16. Lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuste eeluskuste kujundamine.
- 2.5.2.17. Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel õige-vale, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse *tahan*-motiivi.
- 2.5.2.18. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel abita toime tulema.
- 2.5.3. **Taotletavad pädevused II arengutasemel. Õpilane:**
 - 2.5.3.1. teadvustab ennast ja kaasinimesi, märkab inimestevahelisi erinevusi; suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse ja kaaslastesse;

- 2.5.3.2. teab tuttavas olukorras oma õigusi ning kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib oma võimete kohaselt ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli;
- 2.5.3.3. orienteerub tuttavas ümbruses, tuleb toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega;
- 2.5.3.4. teadvustab enda abivajadust ja küsib suunamisel abi;
- 2.5.3.5. märkab suunamisel ohtlikku olukorda ja hoidub sellest õpitud viisil;
- 2.5.3.6. annab õpitud viisil märku tervisega seotud probleemidest;
- 2.5.3.7. mõistab suunamisel aktiivse liikumise ja tervisliku eluviisi vajalikkust;
- 2.5.3.8. käitub suunamisel keskkonnateadlikult ja hoiab loodust;
- 2.5.3.9. astub kontakti täiskasvanu ja kaaslasega; mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- 2.5.3.10. kasutab õpitud pildi- ja/või täissõnameetodil lugemise ja nende abil kirjutamise oskusi igapäevases elus toime tulemiseks;
- 2.5.3.11. kasutab suunamisel õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevases elus toime tulemiseks;
- 2.5.3.12. kasutab suunamisel õppetegevusest tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid, kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;
- 2.5.3.13. osaleb mängu- ja õpitegevuses, säilitab õpiülesannete täitmise ajal suunatud tähelepanu;
- 2.5.3.14. tegutseb õppevahendi või tuttava tööriistaga vastavalt selle funktsioonile.
- 2.5.4. **Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel**
 - 2.5.4.1. Õpetuse põhitaotlus on õpitud baasoskuste harjumuslik rakendamine. Arendamist vajab tegevusega kaasneva suhtlemise ja oma tegevuse elementaarse kommenteerimise oskus. Nende oskuste arendamiseks kasutatakse järgmisi võtteid: tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemise sõnastamine.
 - 2.5.4.2. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, suhtel mina-meie ja mina-õpilane.
 - 2.5.4.3. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb mälu kujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Arendatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist lõimunult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine eri vahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.
 - 2.5.4.4. Motoorika arendamine. Omandatakse oskused sooritada erisuunalisi liigutusi; sooritada instruksiooni järgi liigutuste ahelat toetudes mälu kujutlusele (vajaduse korral imiteerides). Viiakse läbi eri kehaosade motoorikat koordineerivaid tegevusi ja peenmotoorikat arendavaid tegevusi. Liigutuste sooritamist verbaliseeritakse (pedagoog – õpilane). Sobimatud liigutusstereotüübid asendatakse.
 - 2.5.4.5. Tajude arendamine. Tajude arendamisel kujundatakse oskusi: tunnuste ja osade märkamine ja võrdlemine; sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega; oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine; terviku moodustamine osadest; osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis;

erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine; ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.

- 2.5.4.6. Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskust ära tunda tuttavate objektide graafiliste kujutisi ja toiminguid varieeruvates tingimustes; õpetatakse sooritama stereotüüpeid toiminguid tuttavates situatsioonides; aktiveeritakse kujutlused verbaalsealternatiivse teabe alusel; arendatakse töömälu mahtu (kuni 5 üksust); õpetatakse üksuste/sümbolite järjestust säilitama, kujutlused verbaliseeritakse suunatult.
 - 2.5.4.7. Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilist mõtlemist arendatakse mõtlemisprotsessi kujundiliste elementide lõimimise teel. Arendatavad oskused on abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes; osadest terviku moodustamine; õpiülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult; variatiivne rühmitamine suunatult (varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamiselust).
 - 2.5.4.8. Kõne arendamine. Kõne arendamiseks laiendatakse õpilaste baassõnavara, harjutatakse situatiivset dialoogi ja viisakusväljendite kasutamist, 2–3 lausungi tähenduse seostamist.
 - 2.5.4.9. Õpitakse kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmist (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus), mõnest lausungist koosneva teksti loomist (abiga).
 - 2.5.4.10. Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult kas verbaalseid või alternatiivseid väljendusvahendeid. Õpitakse turvaliselt kasutama igapäevaseid digivahendeid.
 - 2.5.4.11. Kujundatakse elementaarseid lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskusi.
 - 2.5.4.12. Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hindab õpilane tegevusakte põhimõttel õige- vale, meeldib-ei meeldi. Õpitegevust ja käitumist motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse tahan-motiivi kõrval positiivse hinnangu abil peab- motiivi. Võimaldatakse valikuid.
 - 2.5.4.13. Õpilane õpib tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema, õpitud oskusi suunamisel varieeruvates olukordades kasutama ja suunatult varieeruvates olukordades toime tulema. Toimub lihtsate tööoskuste õpe ja harjutamine.
- 2.5.5. **Taotletavad pädevused III arengutasemel. Õpilane:**
- 2.5.5.1. teadvustab ennast ja kaasinimesi, on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest;
 - 2.5.5.2. suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse, kaaslastesse ja kodumaasse;
 - 2.5.5.3. teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib õpitud ühiselu reegleid erinevates kohtades ja olukordades;
 - 2.5.5.4. orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, küsib vajaduse korral abi ja abistab teisi;
 - 2.5.5.5. hoidub teadaolevatest ohtudest ja käitub õigesti ohuolukordades;
 - 2.5.5.6. märkab terviseprobleeme ja otsib abi;

- 2.5.5.7. mõistab liikumise mõju tervisele, järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise;
 - 2.5.5.8. käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust;
 - 2.5.5.9. mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivseteväljendusvahendite abil;
 - 2.5.5.10. kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevaelus toime tulemiseks;
 - 2.5.5.11. kasutab õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevaelus toime tulemiseks;
 - 2.5.5.12. suudab oma võimete kohaselt infotehnoloogilises keskkonnas toime tulla, kasutab infotehnoloogiavahendeid eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult;
 - 2.5.5.13. kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet;
 - 2.5.5.14. mõistab töö vajalikkust, suudab tööaja jooksul töödistsipliinile alluda, teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.
- 2.5.6. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel**
- 2.5.6.1. Õpetuse põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevaelu ja õpitud tegevustega.
 - 2.5.6.2. Rõhuasetus on mina-meie suhetel seoses kodukoha ja tegevustega.
 - 2.5.6.3. Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll. Kujundatakse kaemuslik-kujundilist, mis võimaldab ette kujutada tuttavas situatsioonis toimuvaid tegevusi. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.
 - 2.5.6.4. Motoorika arendamine. Omandatakse praktiliseks tööks vajalike liigutusi vastavalt tegevuse spetsiifikale. Toimub liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest ja nende varieerimine sõltuvalt tegevuse tingimustest. Õpitakse liigutusi teadlikult järjestama vastavalt osatoimingute ahelale.
 - 2.5.6.5. Tajude arendamine. Arendatakse aja ja ruumi analüütilist tajumist eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste tajumist mitmele tunnusele ja mälule toetudes; stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütilist tajumist (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst) kogemustele toetudes.
 - 2.5.6.6. Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskused ülesandest lähtuvalt ära tunda ja meenutada tuttavate objektide graafilisi kujutisi; eristada kogemusi ja esitatud teavet. Areneb mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil.
 - 2.5.6.7. Õppetöös toimub korduvate tegevusaktide varieerimine ning sooritatakse harjutusi juhuslike ja stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamiseks. Omandatakse oskused säilitada lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus ja sellega arvestamist toimingut sooritades; kujutluste verbaliseerimine ja graafiline kujutamine.
 - 2.5.6.8. Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Valitakse või valmistatakse vajalikud abivahendid. Õpilane täidab õppeülesandeid, mis eeldavad tuginemist isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele).
 - 2.5.6.9. Õpitakse objektide rühmitamist 2–3 üldistustasandil ja allrühmade moodustamist. Toimub elementaarsete põhjus-tagajärg seoste teadvustamine praktilises tegevuses.

- 2.5.6.10. Kõne arendamine. Kõne arendamiseks kujundatakse järgmisi oskusi: baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel; suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine; oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates, täiendava teabe vajadusest ja puudulikkusest mõistmisest teatamine; õpitud suhtlemisstrateegiate rakendamine, situatsioonile vastav rollisuhetlemine; kasutatavate väljendite mõningane varieerimine, ütluse tähenduse tuletamine situatsioonist lähtuvalt.
- 2.5.6.11. Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õpilasi suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või vahenditega. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt digivahendeid.
- 2.5.6.12. Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.
- 2.5.6.13. Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hinnatakse eri tegevusakte, kasutades hinnanguid õige-vale, meeldib-ei meeldi. Tegevuse motiivi ja eesmärgi seose teadvustamisel kasutatakse hinnanguid tahan/teen, peab / on vaja / teen, tahan / ei tohi / ei tee. Peab-motiivi
- 2.5.6.14. kõrvale vaja-motiivi kujundamine toimub positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.
- 2.5.6.15. Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:
 - 2.5.6.15.1. omandatud toimingute sooritamise osaliselt muutuvates tingimustes;
 - 2.5.6.15.2. toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
 - 2.5.6.15.3. töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
 - 2.5.6.15.4. kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
 - 2.5.6.15.5. suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus ja selle hindamine.

2.6. Õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad üldpädevused hooldusõppes

2.6.1. Põhikooli sihiseade hooldusõppes

- 2.6.1.1. Õppe ja kasvatuse üldeesmärk on intellektipuudega õpilase isiksuse terviklik areng ja kujunemine Eesti kodanikuks, kes vastavalt oma eale ja võimetele osaleb ühiskonnaelus, tuleb võimalikult iseseisvalt toime eakohases igapäevaelus ja osaleb jõukohases töötegevuses.
- 2.6.1.2. Hooldusõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilaste arengut, kujundada oskusi, vilumusi ja ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisharjumusi, mis on vajalikud igapäevaseks toimetulekuks erinevates inimrühmades ja kogukondades. Koolis luuakse õpilase arengut toetav keskkond, et saavutada õpilase isiksuse arengus parim võimalik ja sotsiaalselt tunnustatav tulemus.

2.6.2. Hooldusõppes taotletavad pädevused. Hooldusõppes õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 2.6.2.1. tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;

- ## 2.7. Õppe ja kasvatus e rõhuasetused ning taotletavad pãdevused eri arengutasemetel

- 2.7.1.1. Elementaarse kehatunnetuse kujundamine baasstimulatsiooni, füüsilise kontakti, erinevate.
- 2.7.1.2. asendite, koostegevuses jäsemete liigutuste sooritamise ja rütmika kaudu. Õpilase liikumisele (roomamine, asendi muutmine) õhutamise.
- 2.7.1.3. Emotsionaalse kontakti loomine täiskasvanuga, positiivne reageerimine kontaktile, pilkkontakti lühiajaline hoidmine, reageerimine häälele, žestile, sõnale, puudutusele, tuttavale ühistegevusele; positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest. Täiskasvanu on vahendajaks õpilase suhtlemisel esemelise maailmaga.
- 2.7.1.4. Lähikärses orienteerumine aistingute tasandil, töö erinevate meeltega, nendevahelise seose loomine (loob eelduse terviktaju kujunemiseks). Üksikute tunnuste suunatud märkamise.
- 2.7.1.5. Eneseväljenduse ja kontaktipüüdluse märkamise ning julgustamine. Õpilase häälsüsteemidele ja tegevusele reageerimine ja vastamine.
- 2.7.1.6. Õpilase kaasamine eneseteenindusse. Õpilane aitab kaasa riietumisele ja hügieeniga seotud toimingutele. Söömis- ja toitmistoimingute (närimine, neelamine, õige asend) sooritamise (võimaluse korral logopeedi juhendite järgi).

- 2.7.2.1. reageerib positiivselt füüsilisele kontaktile ja liikumisele;
- 2.7.2.2. reageerib positiivselt tuttava täiskasvanu kontaktipüüdlusele;
- 2.7.2.3. suhtleb esemelise maailmaga täiskasvanu vahendusel;
- 2.7.2.4. tunneb rõõmu tuttavatest tegevustest;
- 2.7.2.5. reageerib erinevatele aistingutele, on välja kujunenud eelistus/vastumeelsus mõne aistingu suhtes;
- 2.7.2.6. nõustub hügieeni-, riietumis- ja söömistoimingutega;
- 2.7.2.7. suudab osaleda kooli ühisüritustel (aktus, kontsert).

- 2.7.3.2. Positiivsete emotsioonide ja käitumisviiside toetamine ja negatiivsete pärssimine (soovide rahuldamise lühiajaline edasilükkamine); tähelepanu hoidmine ühisel tegevusel, tähelepanu jagamine suhtluspartneri ja objekti vahel. Eakaaslaste märkamine, aktsepteerimine ja ühises tegevuses osalemine.
- 2.7.3.3. Objekti tunnuste suunatud tajumine eri meeltega (inimesed, esemed, õppevahendid, ruumid). Tuttavate objektide äratundmine, kogemuspõhiste seoste tekkimine. Tegevuste osaoskuste harjutamine, tegevusvahendi (lusikas, käterätik) kasutama õppimine.
- 2.7.3.4. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: kontaktisoovi väljendamine (puudutamine, häälightsus), oma vajadustest teatamine, juhendajale vastamine (osutamine). Adekvaatne reageerimine juhendaja intonatsioonile, signaalsõnale, žesti või alternatiivse suhtlusvahendiga toetatud lihtsale korraldusele tuttavas situatsioonis.
- 2.7.3.5. Riietumise, söömise ja hügieenitoimingute harjutamine osatoimingute kaupa.
- 2.7.4. **Taotletavad pädevused II arengutasemel. Õpilane:**
 - 2.7.4.1. kasutab koostevuses erinevaid tegevusvahendeid;
 - 2.7.4.2. orienteerub ja liigub koolikeskkonnas suunamisel iseseisvalt või abivahendiga;
 - 2.7.4.3. tunneb end hästi kooli päeva- ja nädalarütmis;
 - 2.7.4.4. sooritab iseseisvalt mõnda igapäevaoskuste osatoimingut;
 - 2.7.4.5. väljendab ennast füüsilise kontakti võtmisega, lalinsõnadega, esemetega.
- 2.7.5. **Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel**
 - 2.7.5.1. Liigutismustrite mitmekesistamine, käelise tegevuse koordineerimise täpsustamine, liigutuste matkimise harjutamine.
 - 2.7.5.2. Tähelepanu ja töövõime ajaline pikendamine, olusituatsioonide märkamine ja tuttavas situatsioonis vältimine. Sotsiaalselt sobivate käitumisviiside valimine ühistevuses, elementaarse mänguoskuse kujundamine.
 - 2.7.5.3. Sihipärane esemeline tegevus (rühmitamine, sobitamine), harjumustele toetuvate tegevusahelate sooritamine koostevuses või iseseisvalt.
 - 2.7.5.4. Elementaarse suhtlemisoskuse kujundamine (igapäevastele repliikidele vastamine, soovide väljendamine) verbaalselt või alternatiivseid vahendeid kasutades.
 - 2.7.5.5. Oma võimetest lähtuvalt võimalikult iseseisev riietumine, söömine ja hügieenitoimingute sooritamine, osatoimingute ühendamise tegevusahelaks.
- 2.7.6. **Taotletavad pädevused III arengutasemel. Õpilane:**
 - 2.7.6.1. oskab kasutada tuttavaid esemeid sihipäraseks tegevuseks;
 - 2.7.6.2. oskab kasutada õpitud alternatiivseid suhtlemisvahendeid;
 - 2.7.6.3. astub mõnel kooli ühisüritustel üles võimetekohase etteastega koos kaaslastega;
 - 2.7.6.4. oskab vältida igapäevaseid ohtlikke olukordi;
 - 2.7.6.5. sooritab igapäevategevuste etappe võimalikult iseseisvalt või vähese abiga.
- 2.8. **Õppe ja kasvatuse rõhuasetused lisaõppes**
 - 2.8.1. Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-le 50 võib kool pakkuda lisaõpet lihtsustatud ja toimetulekuõppe järgi põhikooli lõpetanutele ühel õppeaastal, millega võimaldatakse juhendatud õpet 1120 tunni ulatuses.
 - 2.8.2. Õppe eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe jätkamiseks, minekuks toetatud tööle või tööturule, sotsiaalse toimetuleku parandamiseks.

- 2.8.3. Igale õpilasele koostatakse üleminekuplaan (IÕK), kus määratakse selle õpilase konkreetne õppe sisu ja tunniplaan. Plaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove tulevase haridustee kujundamisel ning kooli võimalusi. Vajadusel tehakse koostööd õpilase koduvalla/linna sotsiaaltöötaja(te)ga põhikooli järgse õpiraja kujundamisel.
- 2.8.4. Lisaõppe vajaduse otsustab õppenõukogu lapsevanema avalduse ja klassijuhataja põhjendatud ettepaneku alusel.
- 2.8.5. Lisaõppe üheks praktiliseks väljundiks võib olla koostöine õpe ametikoolide ja/või ettevõtetega.
- 2.8.6. Üleminekuplaani loomist alustatakse hetkeseisu kirjeldamisega (õpilase vaatlus). Koostöös vanemaga fikseeritakse kirjalikult õppe eesmärk ja üldsisu. Täpsustatakse ülesannete jaotus erinevate spetsialistide vahel ja lepatakse kokku tegevuskavas (olemasolevad oskused, arendatavad oskused, eeldatavad tulemused, hindamine) ja/või erisused õppe sisus (ka õppeajas, keskkonnas, õppevaras).

3. AINETE JA –AINEÜLESED LÕIMINGU-VÕIMALUSED

- 3.1. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu.
- 3.2. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist.
- 3.3. Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määraes erinevate õppeainete ühisosa.
- 3.4. Õppe lõimimine saavutatakse:
 - 3.4.1. õppekeskkonna kujundamise abil;
 - 3.4.2. ainevaldkonna õppeainete ühiste ja lähedaste eesmärkide, õpitulemuste, õppeteemade, mõistete ja meetodite abil;
 - 3.4.3. erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa abil;
 - 3.4.4. sarnaste õppeülesannete ja -meetodite abil;
 - 3.4.5. ühe õppeaine või ainevaldkonna piire ületavate uurimuste, projektide jms võimaluste abil;
 - 3.4.6. läbivatest teemadest tulenevate ühiste temaatiliste rõhuasetuste abil.

4. ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

- 4.1. Õppekava läbivad teemad on üld-ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel.
- 4.2. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna, kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.
- 4.3. Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:
 - 4.3.1. õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärke;
 - 4.3.2. aineõppes läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlelused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineülesed, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte;
 - 4.3.3. valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
 - 4.3.4. läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas uurimis- või loovtöös, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;

4.3.5. korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, õppekoha piirkonna asutuste ja ettevõtete, õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

4.4. Õpetuses ja kasvatuses käsitletavad läbivad teemad on:

- 4.4.1. elukestev õpe ja karjääri kujundamine - taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutavas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid;
- 4.4.2. keskkond ja jätkusuutlik areng- taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
- 4.4.3. kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;
- 4.4.4. kultuuriline identiteet - kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
- 4.4.5. teabekeskkond ja meediakasutus - taotletakse õpilase kujunemist teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskkonda, suudab meediamaaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärke ja ühiskonnas omaksvõetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskkonnas;
- 4.4.6. tehnoloogia ja innovatsioon - taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvates tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas
- 4.4.7. tervis ja ohutus - taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna;
- 4.4.8. väärtused ja kõlblus - taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

5. ÕPPEKESKKOND

5.1. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused

Õppekeskkonna mitmekesistamiseks planeeritakse tegevused õppeaasta algul:

- 5.1.1. õppekäigud, mis toeavad valdkonnapädevuste kujundamist;
- 5.1.2. uurimistöid tutvustavad üritused;
- 5.1.3. traditsioonilised ühisüritused, mis toimuvad igal õppeaastal;

- 5.1.4. kooli ja kalendritähtpäevadega seotud üritused;
- 5.1.5. heategevusüritused;
- 5.1.6. kontserdid ja teatrikülastused;
- 5.1.7. spordiüritused ja loodusmatkad;
- 5.1.8. projektid.

5.2. Õppekeskkonna kujundamine

Õpilast ümbritsevat keskkonda (kool, selles viibivad inimesed ja nende kujundatud sotsiaalne kliima), õppevara ja –vahendid, õppekäigul kogetu ning kodu tervikut) mõistame õppekeskkonnana. Maarjamaa Riigikooli õppekeskkonna üldised alused on järgnevad:

- 5.2.1. Suund õpetamiselt õppimisele ja õpetajalt õpilasele, lihtsamalt keerulisemale;
- 5.2.2. Õpe kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist (õppekoormus, õpiabi, nõustamine);
- 5.2.3. Õppekeskkond toetab praktilisi oskusi (praktilised õppeained ja/või tegevused);
- 5.2.4. Õppekeskkond kujundab võimalikult õpilase iseseisvust ja aktiivsust (väärtused/õppekäigud/kohtumised, õuevahetunnid, liikumisminutid tundides jne);
- 5.2.5. Õppekeskkond toetab süsteemselt õpetuse alusväärtusi, hoiab oma kooli vaimsust ning paikkonna/koolipere traditsioone;
- 5.2.6. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel osaleb kogu koolipere.

6. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE TOETAMINE

6.1. Õppekorralduse põhimõtted

- 6.1.1. Tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest tagatakse kõigile kooli õpilastele võimetekohane õpe ja sotsiaalseid oskusi toetavate tugispetsialistide teenus.
- 6.1.2. Haridusliku erivajadusega õppe korraldamisel lähtutakse esmalt koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ning vanema kirjalikust nõusolekust eritoe rakendamiseks määratud ajaks.
- 6.1.3. Eriklassi vastuvõtmise tõhustatud toel otsustab direktor vanema avalduse alusel koostöös kooli tugimeeskonna ja koolipidajaga.
- 6.1.4. Direktor võtab teenuse osutamiseks kooli tööle vajalikud tugispetsialistid või õpilaste vajadusi arvestades korraldab teenuse kättesaadavuse muul viisil.

6.2. Tugiteenuste rakendamine

- 6.2.1. Õpilasele avatakse kooli tulles individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Kool alustab õpilasele koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud toe, õppekorralduslike tugimeetmete ja tugispetsialistide teenuse osutamist.
- 6.2.2. Õpilase arengut ja toimetulekut jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad. Kaks korda õppeaastas (õppeperioodi keskel ja lõpul) hinnatakse meetmete tulemuslikust. IAJK-l kirjeldatakse õpilase arengut ja toimetulekut ning lisatakse soovitusel.

6.3. Kooli tugispetsialist:

- 6.3.1. teeb koostööd õpetajate ja teiste tugispetsialistidega õpilase abi- ja toetusvajaduse tagamiseks, hindab õpilase arengut ja toimetulekut õpikeskkonnas eriala kompetentsist lähtuvalt;
- 6.3.2. nõustab ja toetab õpetajat õpilase õppe- ja arendustegevuste planeerimisel ning läbiviimisel, õpilasele sobiva õppemetoodika ja õppevormi leidmisel, sobilike õppematerjalide,

abivahendite valimisel ja kohandamisel ning individuaalse õppekorralduse või õppekava koostamisel;

- 6.3.3. toetab ja suunab õpilast probleemide lahendamisel ning kavandab ja viib läbi õpilase erivajadusest tulenevalt sekkumisi ning õpilase arengut, toimetulekut ja sotsiaalset tegevusvõimet toetavaid tegevusi individuaalselt või rühmas ning hindab rakendatud meetmete tulemuslikkust;
- 6.3.4. koostöös teiste tugispetsialistidega nõustab kooli juhtkonda, õpetajaid ja kooli töötajaid erivajadusega õpilaste õppe korraldamisel, õpilaste vajadusi arvestava arengu-ja õpikeskkonna kujundamisel ja õpilaste toetamiseks sobivate meetmete valikul;
- 6.3.5. nõustab erialase pädevuse piires vanemaid lapse arengu ja toimetuleku toetamisega seotud küsimustes;
- 6.3.6. teeb vajadusel koostööd meditsiini-, rehabilitatsiooni-, sotsiaalvaldkonna jm. spetsialistidega õpilasele vajaliku toe pakkumiseks.
- 6.3.7. **Kooli eripedagoog** teeb kindlaks õpilase arengu-ja õpioskuste taseme, tema arengut mõjutavate tegurite ja toetatud õpivajaduse, juhendab ja nõustab õpetajat õpilase õppe planeerimisel ja läbiviimisel, rühma-või individuaaltundide ettevalmistamisel ja läbiviimisel.
- 6.3.8. **Kooli logopeed** hindab õpilase kommunikatsioonivõimet, toetab nende suulise ja kirjaliku kõne arengut, toetab õpetajaid õpilaste kommunikatsioonivõime arendamisel, taastamisel ning kompenseerimisel.
- 6.3.9. **Koolipsühholoog** hindab õpilase psühholoogilist arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid, psüühilisi protsesse, isiksuse omadusi, emotsionaalset seisundit, vaimse tervise probleeme, suhtlemis-ja käitumisoskusi. Nõustab õpilast isikliku elu ja õppetööga seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis-ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivaliku tegemisel. Toetab õpilast, vanemat ja kooli personali kriisisituatsioonist väljatulekul.
- 6.3.10. **Sotsiaalpedagoog** hindab õpilase sotsiaalseid oskusi ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid, toetab õpilaste suhtlemisoskuse ja sotsiaalsete pädevuste kujunemist, kaardistab õpilaste sotsiaalseid ja koolikohustuse täitmist takistavaid probleeme, koordineerib ennetus-ja lahendustegevusi.

6.4. Arenguvestlus

- 6.4.1. Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaastas arenguvestlus, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides.
- 6.4.2. Arenguvestlusel osalevad õpilane, klassijuhataja ja lapsevanem/eeskostja. Vajadusel osaleb ka aineõpetaja või tugispetsialist.

6.5. Pikapäevarühma teenus

- 6.5.1. Pikapäevarühmas korraldatakse õppekavaväliste tegevustena õpilasele järelevalvet ning juhendamist ja suunamist õppest vaba aja sisustamisel, koduste õpiülesannete täitmisel, huvitegevuses ning huvide arendamisel.
- 6.5.2. Pikapäevarühma töökorralduses ja planeerimises lähtutakse õpilaste turvalisuse ja tervisekaitse nõuetest, kooli õppe- ja kasvatustegevuse üldistest eesmärkidest, õpilaste vanuselistest ja individuaalsetest iseärasustest, nende kodustest tingimustest ning vanemate ja õpilaste põhjendatud soovide ning transpordivõimalusest.

6.6. Õpilaskodu teenus

Õpilaskodus korraldatakse õppekavavälist tegevust, millega tagatakse õpilasele tema vajadustele ja huvidele ning turvalisuse ja tervisekaitse nõuetele vastavad õppimis-, elamis- ja kasvutingimused.

6.7. Huvitegevus koolis

- 6.7.1. Huvitegevus on koolis toimuv või kooli korraldatud õppekava läbimist toetav või muu õppekavaväline tegevus. Huvitegevuses kasutatakse erinevaid õppevorme ja-meetodeid, sealhulgas huviringe.
- 6.7.2. Huvijuht kujundab lähtuvalt õpilaste erinevatest vanuseastmetest ja huvidest nende arenguks soodsa õppekavavälise tegevuse ja keskkonna. Juhendab õpilasesinduse tegevust, projektitööd ja nõustab vajadusel õpilast ja vanemat sobiva huviringi leidmisel.

6.8. Kooli raamatukogu

- 6.8.1. Raamatukogu jaguneb põhikoguks ja õppekirjanduse koguks.
- 6.8.2. Raamatukogu toetab trükiste, audiovisuaalsete ja muude infokandjate säilitamise ja kättesaadavaks tegemise kaudu kooli õppekava järgset õpet, arendades õpilastes iseseisva õppetöö ja teabe hankimise oskust ning lugemishuvi.

6.9. Tervishoiuteenuse osutamine koolis

- 6.9.1. Õpilastele osutatakse koolitervishoiuteenust koostöös teenusepakkujaga.
- 6.9.2. Kooliõde jälgib õpilaste tervislikku seisundit, kujundab õpilastes tervislikke eluviise, aitab ennetada õpilaste haigestumist ja krooniliste haiguste väljakujunemist, jälgib meditsiiniliselt põhjendatud õppekoormuse rakendamist ja keskkonna loomist, osutab vajadusel vältimatut abi.
- 6.9.3. Kooliõde küsib lapse tervise huvides vanemalt kirjalikku nõusolekut vaktsineerimiseks, et vältida vastunäidustuse tekkimist.

7. ÕPILASTE KARJÄÄRIVALIKUTE TOETAMINE

7.1. Karjääriõppe korraldamine

- 7.1.1. Karjääriõpe toimub karjääriõppe teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemise kaudu.
- 7.1.2. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ sisu ja eesmärgid arvestatakse õpikeskkonna kujundamisel ja õppetunnis.
- 7.1.3. Aineõppesse tuuakse sobivad teemakäsitletused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi ainetüleleid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte.
- 7.1.4. Õppekava toetavate tegevuste käigus saavad õpilased projektipäevade, õppekäikude jms. raames toetust karjääriotsuste ja eneseteostuse planeerimiseks.
- 7.1.5. Karjääriõppe hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine edasiõppimise võimaluste kohta kutseõppes.

7.2. Karjääriinfo ja nõustamise korraldamine

- 7.2.1. Karjääriteenuste kättesaadavus tagatakse õpilastele teavitamise kaudu edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest:
 - 7.2.1.1. ainetundides läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisel;
 - 7.2.1.2. erinevate klassidevaheliste ja ülekooliliste ürituste kaudu;
 - 7.2.1.3. edasiõppimist tutvustatakse õppepäevade kaudu erinevates kutseõppe- ja tööasutustes.

- 7.2.2. Karjääriõppe infot edastavad, karjääriõpet ja karjääriõppega seotud üritusi korraldavad aineõpetajad.
- 7.2.3. Õppekoht teeb koostööd Rajaleidja keskuste ja Töötukassaga, et tagada karjääriinfo ja -nõustamisteenuste kättesaadavus kõigile õpilastele.
- 7.2.4. Nõustamise korraldamine toimub eelneval kokkuleppel Töötukassa piirkondliku osakonna karjäärinõustajaga individuaalselt või grupis.
- 7.2.5. Arenguveestluse käigus arutatakse õpilase ja tema vanemaga õpilase karjääri planeerimisega seotud teemasid.

8. MITTEFORMAALSE ÕPPE ARVESTAMISE PÕHIMÕTTED

- 8.1. Kool arvestab lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilase puhul seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses koolis õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.
- 8.2. Hooldusõppe õpilasele mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamine ei kohaldu.
- 8.3. Kooli õppekava välise õppimise arvestamisel lähtutakse õpitu sisust ja õpitulemustest. Koolil on õigus nõuda täiendavaid materjale, kui tõendusmaterjal õpitu sisu või õpitulemuste kohta pole piisav.
- 8.4. Kooli õppekavavälise õppe või tegevuse arvestamisel loetakse tulemused samaväärseks õppekava läbimisel saavutatud õpitulemustega.
- 8.5. Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamiseks esitab lapsevanem või lapse seaduslik esindaja kooli direktorile avalduse ja koolivälise tegevuse juhendaja ülevaate õppetegevuse sisust.
- 8.6. Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamiseks vaatab kooli juhtkond läbi direktorile laekunud avaldused ja teeb otsuse õpingute arvestamise kohta kooli õppekava osana. Vajadusel kaastakse arutelule õpetaja(d).

9. PÕHIKOOI LÕPETAMINE JA ERSUSED ÕPPEAJAS

- 9.1. Lihtsustatud õppel õppiv õpilane sooritab eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 30 lõike 2 alusel kehtestatud tingimustest ja korrast.
- 9.2. Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes õpib eesti keelt teise keelena, võib eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele teise keelena koolieksami.
- 9.3. Põhikooli lõputunnistus väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel lihtsustatud õppe õpilasele, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad” ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami.
- 9.4. Õppenõukogu otsuse alusel võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis esitatud taotluse põhjal anda põhikooli lõputunnistuse ka lihtsustatud õppes õppivale õpilasele, kellel on kuni kahes õppeaines viimane aastahinne „nõrk” või „puudulik” või kes on kuni kaks lõpueksamit sooritanud tulemusele alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest.
- 9.5. Põhikooli lõputunnistus väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel toimetuleku- või hooldusõppe õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.
- 9.6. Toimetulekuõppe õpilaste nominaalne õppeaeg põhikoolis on 11 aastat ning hooldusõppe õpilastel 12 aastat.

10. ÕPILASTE JA VANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

10.1. Õpilaste ja vanemate teavitamine

10.1.1. Õpilaste ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorra kohaselt.

10.1.2. Koolis on tagatud õpilastele ning vanematele teabe kättesaadavus õppe- ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamine ja nõustamine õppetööd käsitlevates küsimustes kooliga kokkulepitud aegadel.

10.1.3. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse teatavaks trimestri algul õpilase ja vanemaga kokkulepitud keskkonnas ja sobival viisil klassi-/aineõpetaja poolt.

10.2. Õpilaste ja vanemate nõustamine

10.2.1. Kool korraldab lastevanemate üldkoosoleku koostöö koordineerimiseks, vähemalt üks kord õppeaastas.

10.2.2. Klassijuhataja korraldab õpilase arengu toetamiseks arenguveestluse, vähemalt üks kord õppeaastas.

10.2.3. Kooli tugispetsialistid nõustavad vastavalt vajadusele vanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes, õpilase arengu toetamise, karjääriõppe ja tugiteenuste rakendamise küsimustes.

10.2.4. Kooli huvijuht nõustab vastavalt vajadusele õpilasi ja vanemaid õpilasele sobiva huvitegevuse leidmisel.

10.2.5. Kooliõde nõustab vajadusel õpilast ja vanemaid õpilase tervise küsimustes.

11. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

Õpetajate koostöö eesmärgiks on õppekavas kirjeldatud üldpädevuste ja ainekavas kirjeldatud õpitulemusteni jõudmine õppe- ja kasvatusgevuse kaudu, lähtudes õpiväljunditest, planeeritud ajast, õppesisust ja õpitegevusest.

11.1. Kooli õppekava kõrgeim õpiväljund on omandatud üldpädevused, mille kujunemise tagamine õpilastel on kogu koolipere ühine eesmärk.

11.2. Õpetajate koostöö aluseks on vastastikune toetus ja motiveeritus.

11.3. Õpetajate koostöö vormideks on infotund, õpikogukonna kokkusaamised, ümarlaud, sisekoolitus, õppenõukogu koosolek, ülekoolilised üritused ja projektid, ainepäevad, õppekäigud jmt.

11.4. Õpitulemusteni jõudmiseks planeeritud aega, õppesisu ja õppetegevusi kirjeldatakse õpetaja töökavas.

11.5. Õpetaja täiendab või muudab töökava vastavalt tekkinud vajadusele Stuudiumis.

12. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE KORD

12.1. Õppekava uuendamisel arvestatakse muutuvat haridusnõudlust, muutusi õigusaktides, kooli korralduslikke muutusi, kooli huvigruppide põhjendatud ettepanekuid jm.

12.2. Õppekava uuendused ja täiendused antakse arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele selle olemasolul ja õppenõukogule.

12.3. Muudatused kooli õppekavas kehtestab kooli direktor.